ZANG IV VAN DEN WIWÂHÂ-DJARWÂ VERGELEKEN MET HET OUD- JAVAANSCH ORIGINEEL

DOOR J. KATS.

Bij zijne bewerking van Zang I en II van den Arjunawiwâha werd de door Gericke uitgegeven tekst (in Nieuw-Javaansche dichtmaten) door Prof. Kern „als volkomen onbruikbaar bevonden, ter zijde gelegd.“

Bedoelde uitgave kan dan ook zeer weinig bijdragen tot het beter verstaan van den, over het geheel, niet gemakkelijken Oud-Javaanschen tekst.

Omgekeerd echter is de laatste een belangrijk hulpmiddel om de Nieuw-Javaansche bewerking in alle deelen te begrijpen. Er valt daardoor een onverwacht licht op de duistere plaatsen, en ook waar de bedoeling van den bewerker duidelijk schijnt, geeft eene vergelijking met het Oud-Javaansche origineel dikwijls eene geheel andere — en, bij nadere beschouwing ook meer rationeele — lezing.

Daarbij loont het wel de moeite eens na te gaan, wat de Nieuw-Javaansche bewerker zoo al van het origineel maakt, in welke punten hij zich afwijkingen veroorlooft en hoe hij zich redt uit de moeilijkheid, wanneer een Oud-Javaansch woord door hem niet wordt begrepen.

Voor bedoelde vergelijking koos ik Zang IV van de door Gericke bezorgde uitgave, overeenkomende met Zang V en VI van den Oud-Javaanschen Wiwâha.

Dit fragment behandelt het bezoek van Indra — als rësi vermomd — aan de kluizenarij van Arjuna. De laatste had de verleiding van de widadari's glansrijk doorstaan en daardoor bewezen de volkomen beteugeling der zinnen te hebben bereikt. Om echter algeheele zekerheid te krijgen omtrent de gezindheid van Arjuna en zijne geschiktheid om als verdediger van den bedreigden Surâlaya op te treden, besluit Indra zelf naar den Indrakila neer te

[illegible]

Dit gedeelte maakt door zijne langdradigheid en zijn voortdurende herhalingen een scherp contrast met het origineel, waar hetzelfde in slechts 4½ pàda wordt verhaald:

Yaya tēḍasning daityapati juga kawwat hiḍēpira
tuhun tunggal sandeha talētēh ikang arṣa kawēkas
kawairâgyan sang Pârtha kawaça nikang dhyâna
wimala
didin singhit ring mokṣaphala malupeng wâhya
wibhawa

luput pwekang sâdhya.
d.i. „Hij meende het hoofd van den titanenvorst reeds in zijn
macht te hebben. Wel is waar (echter) verontrustte ten slotte nog
een enkele twijfel zijn gemoed (zijn hoop): Indien de hartstocht-
loosheid van Pârtha — beheerschende den vlekkeloozen dhyâna —
alleen geschikt was voor het verkrijgen van de Verlossing, ver-
onachtzamende de aardsche macht, dan zou het doel niet bereikt
worden.“

Het bovenstaande kan dienen als voorbeeld van de wijze, waarop de Nieuw-Javaansche bewerker in vele gevallen gemeend heeft den ouden tekst te moeten aanvullen en uitbreiden door telkens terugkeerende herhalingen in dezelfde of hoogstens in eenigszins ver-

Voor het *amukukus* van den bewerker heeft het Oud-Javaansch: *makidukus* = wegduikende, zeker meer karakteristiek de houding beschrijvende van den in den regen wachtenden ouden man.

In de drie strofen 15—17 wordt verhaald, wat in het O. Jav. slechts één pâda beslaat, nam de wijze van Padya's ascese. Aan het slot wordt dit nader benoemd:

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial v^i} \right) = \frac{\partial L}{\partial x^i}$

d. i. „Mijn ascese draagt den naam van tirtagama" 1.

Het O. Jav. heeft:

Nghulun mâtbyâsa tîrthagamana mahas ring giri
wana

d. i. „Ik beoefen den tîrthagamana, op bergen en in wouden rondzwervende“.

De oorzaak van de misvatting van den bewerker is duidelijk. Hij heeft de slot-lettergreep van *tîrthagama* na eenvoudig verbonden met het — waarschijnlijk niet-begrepen — *mahas*, kreeg daardoor het zeer begrijpelijke *nama*, maar hield zoo voor den naam van de ascese slechts over: *tîrthagama*.

Str. 19 luidt:

(၁) ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ
 (၂) ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ
 (၃) ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ
 (၄) ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ
 (၅) ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ ဤစာချုပ်အရ

waarvoor het orgineel heeft:

....Pilih tirtha pwekang madanu, ayatan panditâtapa
d.i. „Misschien was er een heilige badplaats, die een lichtschijnsel
gaf, vermoedelijk bevond zich daar een pandita in ascese.”

Hier dus geen verwondering over het feit, dat de lichtglans — in de Nieuw-Javaansche bewerking eerst aan water, boomen en steenen toegeschreven — ten slotte blijkt veroorzaakt te worden door een pandita. Dat een heilige bedevaartplaats een lichtglans bezit en

¹ De *சிறப்பாணி* zegt:

မင်းကလေးတို့ ပြောပါရအောင် !

dat verkregen voortreffelijkheid den mensch een lichtschijnsel verleent, is voor den Javaan een gansch natuurlijke zaak ¹. De rondzwervende rësi wist dus, wat hij zou kunnen aantreffen.

Str. 21—24 beslaat in het O. Jav. 1½ pāda. De bewerker heeft het hierin voorkomende khadga vervangen door

Ook Str. 25—34 geeft een voorbeeld van langdradigheid (O. J. 56b—58).

Str. 29 begint aldus:

letterlijk weer te geven door:

„Men kan het niet nu en dan eens doen, nu het eens najagen en dan weer niet, en dan eens den hemel zoeken.”

Gericke — die blijkbaar met dezen warboel geen weg wist — verklaart het met:

„Men kan niet nu en dan, nu het eene dan het andere ter hand nemen, wanneer men in den hemel wil komen.”

Wat heeft nu het O. Jav.?

We lezen daar:

.... amet bhoga swargga = (het) najagen van hemelsche heerlijkheid.

En nu blijkt, dat de bewerker heeft gelezen:

.... amet BOJA swarga. Van dezen onzin maakte hij

Nu bleef swarga nog over en dit gaf het aanzijn aan den slotzin:

In str. 30 heeft het N. Jav.

.....

waarin het eenigszins vreemd gebruik van verklaard wordt door vergelijking met het origineel, waar staat:

¹ Vgl. de bet. van teja(s) = a) lichtglans, b) magische kracht, c) waardigheid, imponeerende persoonlijkheid.

d.i. (volgens Gericke): „Het verrichten (van roemrijke daden) dient alleen om hen tegen den dood op hun hoede te doen zijn. Ik gebruik (de wapens) tot vermaak, tot het bedrijven van roemrijke daden en tot speelgoed.”

Het motief voor het bezit en het gebruik van wapens bij een asceet in strenge boetedoening is wel eenigszins eigenaardig!

Het O. Jav. heeft:

Pangantyantyan tekang sukha wibhawa lîlâmëng-
amëngan

d.i. „De laatste rustplaats van het (aardsche) genot, de macht, de schijnwereld en het spel.”

waaruit blijkt

dat 𑄆𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 staat voor pangantyantyan;

dat sukha, wibhawa en amëng²an in geheel ander verband
voorkomen;

dat de bewerker van den O. Jav. tekst niets heeft begrepen en — zich vasthoudende aan bovengenoemde woorden — „er maar wat van heeft gemaakt.”

Str. 41—44 geeft den inhoud weer van O. Jav. 62.

Str. 42 en 43 luidt:

..... 𑄆𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃
𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃
𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃
𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃

De vergelijking met het origineel leert, dat 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 hier eene misvatting is. Het heet daar: mewêh ng ambëk yawat inuluran
d.i. „Moeite geeft de inborst, waaraan de vrije teugel wordt gelaten.”

Alzoo is in het Nw. Jav. 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 verkeerd aangewend ¹, en uit eene foutieve woordscheiding
yawa-tinuluran
is in de bewerking dinuluran ontstaan.

¹ De 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 maakt hiervan:

[𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃] 𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃𑄂𑄃